

نقش آذربایجان در مناقشه ایران و آمریکا

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران
خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان :

نویسنده : بهرام گل زاده(دیپلماسی ایرانی)

در این یادداشت تحلیلی تلاش بر این است، نقش کشور آذربایجان در جریان مناقشه ایران و آمریکا که بخش اعظم این مناقشه، در حال حاضر ناشی از پرونده هسته ای جمهوری اسلامی است را مورد بررسی و ارزیابی و تحلیل قرار داده شود.

جمهوری آذربایجان که حداقل تاکنون به صورت شفاف و آشکار، و در قالب موضع گیری های صریح، در خصوص مناقشات منطقه ای و جهانی ایران، موضعی اتخاذ نکرده است و به نظر می رسد که تلاش دولتمردان آذربایجان به دلایل مختلف از جمله هم مرزی و نزدیکی بخش هایی از فرهنگ جامعه آذری با جامعه ایران، تا حدود زیادی محافظه کارانه و به دور از مسئله آفرینی، در عرف روابط دو کشور همسایه بوده اما به هر شکل این بدان معنی نیست که باکو در وقایع و رویدادهای مختلف مربوط به ایران، کاملاً بی تفاوت عمل کرده و خود را بی طرف نشان داده، بلکه گرایش به سمت ترکیه در ارتباط با موضوعات مختلف اقتصادی و فرآیند بازسازی در این کشور، پس از دوران فروپاشی، روابط دوجانبه تجاری نزدیک، روابط ویژه فرهنگی و مواردی از این دست، همچنین ایجاد روابط با اسرائیل و توافقات امنیتی نظامی و اقتصادی خاص، معنایش فاصله گرفتن از توسعه بیشتر رابطه با جمهوری اسلامی است و البته این نگاه به معنای مطلق انکاری کامل نیست، زیرا به هر شکل دولت آذربایجان روابط اقتصادی و تجاری، هرچند محدودتر از سایر کشورهای حاضر در صحنه رقابت در این کشور، با ایران هم داشته و دارد، اما با توجه به هم مرزی و نزدیکی فرهنگ دو کشور ایران و جمهوری آذربایجان. این سطح از روابط اقتصادی و سیاسی و فرهنگی کافی نیست که در ادامه به آن اشاره خواهیم کرد.

اما سفر اخیر "هیلاری کلینتون" وزیر امور خارجه ایالات متحده به آذربایجان و ملاقات با سران آذری به خصوص "الهام علی اف"، رییس جمهوری این کشور، و محتوای مذاکرات و طرح خواسته های طرفین آن هم در این ظرف زمانی محدود، تا حدود زیادی تامل برانگیز است.

علی اف از کلینتون مصرأ می خواهد که در موضوع اختلاف آذربایجان و ارمنستان در خصوص منطقه قره باغ و درگیری دیرینه این دو کشور، دخالت جدی کرده و زمینه حل این اختلافات را فراهم کند که وزیر امور خارجه ایالات متحده پاسخ مثبت به این درخواست می دهد. اما اینکه هدف از سفر کلینتون به باکو در این برهه از زمان و سرفصل های خواسته هایش چه بوده؟ گزارش یا خبر روشن و مشخصی از طریق رسانه ها در اختیار افکار عمومی قرار نگرفت اما شاید تا حدودی با توجه به برخی اخبار مربوط به دو ماهه اخیر می توان حدس زد که خواسته آمریکایی ها از آذربایجان چیست؟ البته این تحلیل قابل نقد و بررسی و تخطئه است.

دلایل چنین ادعایی شاید اخباری باشد که ماه گذشته برخی رسانه های غربی، درچارچوب به عملیات روانی آغاز کردند و نوشتند که برخی کشورها از آذربایجان درخواست کرده اند که اجازه استفاده از خاک کشور خود برای برخورد احتمالی نظامی با ایران بدهد و البته این ادعا و خبر بعدها هیچ زمان از سوی منابع رسمی تایید نشد. همچنین بحث ایجاد و تقویت پایگاه های از سوی آمریکا در کشورهای تاجیکستان و آذربایجان و جایگزینی آن با بخشی از پایگاه های ایالات متحده در ترکیه، در هفته های اخیر در برخی رسانه ها مطرح گردید.

از سوی دیگر، تنها خبری که از سفر کلینتون به باکو و محتوای مذاکرات به سطح رسانه ها آمده این است که وی از علی اف خواسته تا نسبت به آزادی دو وبلاگ نویس آذری که در زندان به سر می برند، اقدام نماید، اما آیا انجام چنین سفری با همین هدف کوچک انجام شده؟ بی شک خیر. و لذا با توجه به تحولات اخیر سیاسی در منطقه خاورمیانه و مسائل مرتبط با موضوع ایران و تحرکات صورت گرفته از جانب کشورهای فرامنطقه ای صاحب منافع در منطقه، باید نسبت به نتایج چنین رفت و آمدها و سفرهایی هشیار بود و آن را با دقت دنبال کرد.

البته اینکه سطح روابط با جمهوری آذربایجان، به عنوان کشوری هم مرز با جمهوری اسلامی، با برخورداری از فرهنگ و مذهب مشترک، و بی تردید منافع مشترک، و دغدغه های امنیتی مشترک، پس از گذشت سالها از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی سابق و استقلال این جمهوری، چرا با حضور و نقشی که کشورهای دیگر منطقه ای و فرامنطقه ای به ویژه ترکیه در آذربایجان دارند، قابل مقایسه نیست خود بحث و بررسی جداگانه ای می طلبد.

باید توجه داشت، که در حال حاضر ترکیه، بیشترین سطح روابط و معادلات تجاری و فرهنگی با جمهوری آذربایجان دارد و این رابطه هر روز در حال گسترش و توسعه بیشتر است. و آذربایجان به عنوان یکی از پایگاههای مهم تجاری و اقتصادی برای ترکیه محسوب می شود. تمایل رهبران باکو نیز برای توسعه هر چه بیشتر روابط با آنکارا همواره در حال افزایش است.

تلاش ترکیه برای نفوذ در بازارهای اقتصادی آذربایجان و برقراری روابط سیاسی و فرهنگی مستحکم، پس از استقلال جمهوری از شوروی سابق، قابل مقایسه با فعالیت هایی که ایران کرده نیست. باید بررسی کرد که علت چیست و مشکل در کجاست؟

جمهوری آذربایجان برای جمهوری اسلامی اهمیت استراتژیک نداشته؟ جمهوری آذربایجان ایجاد روابط و مناسبات عمیق تر طفره رفته؟ یا سیاست های اتخاذ شده در قبال این جمهوری پس از فروپاشی، نتیجه نداده است؟ بی شک پاسخ سوال، نکته اول نیست.

پایان پیام.